

SZLOVÁKIAI MAGYAR PEDAGÓGUSOK SZÖVETSÉGE ZVÄZ MAĎARSKÝCH PEDAGÓGOV NA SLOVENSKU

945 01 Komárno – Komárom, Elektrárénská – Villanytelep út 2, P. O. BOX 49
Tel.: +421 (0)35 7713 572 | Mobil: +421 907 111 455
www.szmps.sk | elnok.szmps@gmail.com | szmps@szmps.sk

AZ SZMPSZ OKTATÁSI IRÁNYVONALAI

A felvidéki magyarságnak jelen pillanatban nincs átfogó, **egységes**, tényfeltáráson alapuló, **előremutató oktatási stratégiája**, amely a cél által megkívánt elvek szerint magába foglalja mindazokat a cselekvéssorokat, amelyek azok eléréséhez vezetnek.

Mindannyian, akik felelősséget érzünk nemzetiségi oktatásügyünk iránt, tudatosítjuk, hogy a stratégia megalkotására társadalmi igény van. A **Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége**, mint a hazai magyar pedagógusokat tömörítő szakmai szervezet az alábbiakban fogalmazza meg saját oktatási stratégiájának alappilléreit. Ez szakmaisága révén megfelelő tárgyalási alapot képezhet a különböző szervezetekkel való együttműködés során.

PREAMBULUM

A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége mint társadalmi szakmai szervezetnek a küldetése a felelősségvállalás a Szlovákiában élő magyar nemzeti közösség művelődéséért. Célja az anyanyelvű nevelést, oktatást, szakképzést, felnőttképzést és élethosszig tartó tanulást biztosító intézményrendszer megóvása és fejlesztése, valamint a magyar pedagógusok és oktatásügyi dolgozók érdekvédelme, munkájuk és szakmai fejlődésük támogatása, segítése.

A szervezet programjában fogalmazódnak meg azok a célok, melyek Szlovákia oktatási rendszerén belül is az annak szerves részét képező magyar nevelési-oktatási intézményrendszer védelmét és fejlesztését tűzik ki célul: a magyar pedagógusok szakmai fejlődésének támogatását, a magyar tanulók és diákok anyanyelven történő művelődési lehetőségeinek a bővítését, valamint a magyar kultúra mint a nemzeti kisebbség identitáserősítő szellemi hagyatékának napi gyakorlatban történő megélését.

Az SZMPSZ által kidolgozott oktatáspolitikai stratégia olyan komplex oktatási tervet, amely ezen társadalmi alrendszer minden összetevőjének fejlesztésében érdekelt a szlovákiai magyar nemzeti kisebbségnek nyelvében, kultúrájában, szellemi felkészültségében, vezető értelmiségi rétegének nevelésében, nemzeti és európai identitásában való megmaradása és fejlődése érdekében.

Ha arra a kérdésre, hogy milyen feladatai vannak az iskolának, jelesül milyen értékeket és tudást közvetít a magyar iskola, a válaszban benne foglaltatnak az európai emberi értékek, melyeknek alapját képezi a demokráciára nevelés, aminek alapelveivel összhangban a saját cselekedeteiért felelős állampolgárrá nevelés áll, mely folyamatában a tanulók alkalmassá válnak és felelősséget gyakorolnak a közélet alakításában. Ezzel összhangban van az esélyegyenlőség és az emberi egyenlőség elve, mint a legfontosabb emberi és szellemi értékek, aminek letéteményese az alkotmány.

Össztársadalmi, regionális és helyi szinten, az egyetemes európai kulturális értékek vonulatában a magyar iskolának kiemelt helye van a nemzeti közösség identitásmegőrző és -gazdagító szerepének megőrzésében és gyarapításában. Csakis önbecsülésre épülő, anyanyelven gondolkodó, ép történelmi tudattal élő közösség és tagjai lehetnek megőrzői, építői, átadói a nemzet teremtette közös hagyományoknak, történelmi tudatnak, szemléletnek, egyetemes és kisebbségi, regionális és helyi értékeknek, melyek a nemzeti kisebbség szellemi kondícióit erősítik. A magyar iskola ezen művelődéstartalma elengedhetetlen része a tananyagoknak, a nevelés teljességének, a magyar nevelési és tanítási intézmények mindennapi nevelő-oktató munkájának.

A társadalom előre haladását ezredéveken át minden esetben a kiművelt emberfők, a kiválóságok biztosították. A tehetséggondozást mint a szlovákiai magyar értelmiség nevelésének specifikus feladatát is meg lehet fogalmazni a magyar iskola szakterületének, amely kiemelt tehetséggondozó programok, projektek, anyanyelvi tanulmányi versenyek szervezése révén valósul meg. Az önállóan gondolkodó és közösségéért felelősséget vállaló értelmiségi réteg nevelése és izmosodása garancia a kisebbség életének gazdagítására.

Ha arra kérdésre, hogy kié az iskola a válasz: a közösségé, akkor az iskola minőségi elvárásaival kapcsolatban megkerülhetetlen a társadalom felelőssége az együttélés minden szintjén. A szakmai szempontok érvényesülésében a felelősség szintjei a kormányzási/szaktárcai, fenntartói, regionális és helyi szint jelölhető meg. Ez a szemlélet támasztja alá a magyar iskola önkormányzati fenntartásának, mint a szubszidiaritás elvének alkotmányos jogát. A magyar iskolahálózat optimalizálásának kérdéseit is lényegesen befolyásolná a magyar közösség öngazgatási jogainak jövőbeni bővülése, erősödése.

Ezért fontos és kívánatos, hogy az etnikai közösségek helyzetét egy korszerű, átfogó, az egyes közösségek önrendelkezésén nyugvó kisebbségi törvény rendezze megnyugtatóan a megmaradásukhoz és fejlődésükhöz szükséges területeken. E területen sürgősen meg kellene oldani az EU kisebbségvédelmi dokumentum kidolgozását, ami a tagállamokat kötelezné az abban megfogalmazottak betartására.

Ennek érdekében elvárható, hogy a közoktatási törvényben átfogó módon rendeződjék a nemzetiségi oktatás meghatározása, helyzete, szabályozása és igazgatása.

Az SZMPSZ tervezete sok évtizedes tapasztalat, gyakorlat egységéből kiinduló hivatkozási alap, ami arra ad válaszokat és kínál megoldásokat, mutat mintát, hogy erős, fejlődőképes és szellemileg egészséges társadalomban a nyelvében és kultúrájában kisebbségi helyzetben élők milyen mértékben gazdagíthatják a többségi nemzet európai gondolkodását és szemléletét.

A felvázolt célok, elvek, értékek, módszerek, folyamatok gyakorlati alkalmazásával a megfogalmazott jövőkép elérhető.

Az SZMPSZ oktatási stratégiai tervezete a szlovákiai magyar közoktatás fejlesztésének irányvonalát hét alappillér mentén jelöli ki, ezeknek a kulcsfontosságú területeknek mentén vázolja fel a 21. századi korszerű iskolát körülölelő támogatói társadalmi/politikai/jogi környezetet, az iskola belső, tanulói személyiséget fejlesztő szakmai elvárásokat, a pedagógusok professzionális fejlődésének követelményrendszerét, amelyek európai színvonalra emelik a szlovákiai magyar közoktatást.

Fontosnak tartja kimondani, hogy a stratégia megvalósítását az egész hazai magyar közösség minden rétegének, politikai, társadalmi, kulturális, szakmai szervezeteinek együttesen kellene szorgalmaznia a társadalmi kohézió megvalósulásának érdekében. A színvonalbeli emelkedés csak akkor lesz eredményes, ha az oktatáspolitikai döntéshozók, az állami, az önkormányzati és nem állami fenntartói oktatásirányítás szereplői, oktatási intézmények, egyházi és civil szervezetek egyaránt részt vállalnak és felelősséget éreznek a cél megvalósításában.

A stratégiai tervszerűsíti az összetevők egyes területeit, közép és hosszú távú céljait.

1. Fenntartás, működtetés, irányítás

Az SZK Alkotmánya és a közoktatásra vonatkozó törvények garantálják a kisebbség jogait, egyenjogúságát a törvény előtt, biztosítják esélyegyenlőségének megteremtését. Mindezek ellenére szükséges, hogy a **közoktatási törvényen belül** külön jogszabály határozza meg a nemzetiségi oktatás egyediségére vonatkozó kitételeket.

A demokratikusan berendezkedett állam állampolgárai a szubszidiaritás elvét tekintetbe véve a törvények értelmében önmaguk döntenek az őket meghatározó kérdésekben. A közoktatás tekintetében ez **az önkormányzati elven működő nevelő-oktató intézmények fenntartásának elvárható alapkövetelménye**. Nemzetstratégiai célok nélkül az oktatásfejlesztés egymagában nem áll meg, ebben a feladatban az önkormányzati szervek a meghatározó partnerek.

Az önkormányzatiság elvére épülő rendszer alapja az intézményi autonómia működése, aminek külső feltétele a jogi háttér biztosítása, belső feltétele a szervezeti kultúra és a vezetés jellemzőinek megteremtése. Az iskola önrendelkezési joga pedagógiai programjának megválasztásában, megalkotásában nyilvánul meg. A decentralizáció megköveteli a szereplők közötti feladat- és felelősség-megosztás rendszerének kialakítását, a jogkörök tisztázását horizontálisan és vertikálisan egyaránt.

Célunk az eredeti és az átruházott jogköröknek a nevelő-oktató munka minden szintjén megvalósuló optimális, összehangolt rendezése.

A hatékony együttműködés és a nevelő-oktató tevékenység sikere érdekében alapvető, hogy az intézmény **fenntartója és irányítója jog- és hatáskörei a törvény által pontosan körülhatároltak legyenek.**

A szakmai szempontokat és a fenntartás költséghatékonyságát követelményként értelmezve a **jogalanyosság illesse meg a közoktatás minden szintjén működő nevelő-oktató intézményeket.**

A törvények a **fenntartói pluralitás bővítésével szorgalmazzák a tagiskolai bázis létrehozásának lehetőségét** – az alacsony tanulói létszámú iskolák hozzácsatolása a teljes szervezettségű iskolához -, az intézmények közötti (alá-fölé rendelt) jogviszony, a jogkörök esélyegyenlőségi alapon történő tisztázását az intézmény szakmai fejlődése, a tanulók kompetenciái komplex fejlesztése, tanulási, művelődési lehetőségeinek megteremtése érdekében.

Érdekünk a **fenntartói pluralitás** – alapítványi szerepvállalás - **szélesebb körű alkalmazása a gyakorlatban**, ami a nemzetiségi nevelő-oktató intézmények fejlődése számára tágabb művelődési lehetőségeket teremthet.

2. Iskolaszervezet, iskolatípusok, iskolahálózati problémák

A szlovákiai magyar közoktatás az esélyegyenlőség és méltányos pedagógia (elfogadó és befogadó iskola) elvét valósítja meg, ami személyre szabottan a társadalom által elvárt, a

műveltségi kánonban megfogalmazott, törvényileg biztosított, a tanulás folyamatában való aktív részvételt feltételezi a nevelő-oktató munka szereplői részéről.

Ennek az elvnek alkotó részét képezi a törvényileg szabályozott **kötelező óvodai nevelés lehetőségének megteremtése az individuális nevelés lehetőségével**, ami garantálja minden

gyermek számára a tudáshoz való egyenlő hozzáférést, egyénileg fejleszti az alapkészségeket a marginalizálódott és alulmotivált környezetből érkező gyermekek számára, ugyanakkor megteremti a fejlődés korlátlan lehetőségét a tehetséges gyermekek számára is. Szorgalmazzuk a kötelező óvodai nevelést a társadalmi igazságosság jegyében, ami egyik előfeltétele a lemorzsolódás megfékezésének, a jövő nemzedék minőségbeli tudásszintje emelésének, a szlovákiai magyar szellemi elitnek az európai munkaerőpiacon való aktív részvételének.

Települési szinten a fenntartó önkormányzatok/egyházak/alapítványok a lakosság számaránya szerint a 20%-ot elérő nemzetiségi összetételnek megfelelően biztosítsák az **anyanyelvi óvodák** létrehozásának lehetőségét.

A nevelés és művelődés hatékonysága, az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód, a társadalmi felzárkózás előmozdítása, a tudáshoz való egyenlő hozzáférés elvének érvényesítése megköveteli a nevelő-oktató intézmény **koragyermekkorától kötelezően – hároméves kortól kezdődően – az anyanyelven történő beiskolázását** minden gyermek kognitív, szociális, szellemi képességeinek fejlesztése érdekében.

A valódi esélyegyenlőség megteremtése érdekében **nem minden esetben célravezető, hogy egy (pl. roma) kisebbséghez tartozó gyermekek beiskolázása egy másik kisebbség nyelven történjen.**

Szorgalmazzuk ezeknek a tanulóknak is az **anyanyelvi óvodák, iskolák létrehozását**, amivel megteremtődik társadalmi betagozódásuk és teljes körű társadalmi érvényesülésük lehetősége.

Európai és munkaerőpiaci alapkövetelmény a képzett emberfő kiművelése. Ezért szükségszerű a közoktatás vertikális tagolódásának átgondolása. A munka világában való aktív részvétel indokolttá teszi a **kötelező iskolai nevelés 12 évre való felemelését** a korai lemorzsolódás (iskolaelhagyók) csökkentése érdekében.

Az alapkészségek kialakításának és megszilárdításának szakmai szempontjait követve indokolt az **alapképzés alsó tagozatát 1-5. évfolyamra emelni**, szükség szerint meghagyva a 0. évfolyamot, mint szintre hozó szakaszt, míg a készségfejlesztésre épülő kognitív képességeket előtérbe helyező fejlesztés a **6-9. évfolyamaiban** valósuljon meg.

Szorgalmazzuk a fogyatkozó magyarsággal és gyengülő helyi/regionális érdekképviseléssel jellemezhető felvidéki kisvárosok alacsony és egyre csökkenő diáklétszámú magyar gimnáziumainak a **jelenleginél szélesebb profilt felvonultató fenntartói pluralizmusra épülő gimnáziumi hálózattá való alakítását.**

A szlovákiai magyar közösség az alkotmány biztosította anyanyelvi művelődésének garantálása révén elvárja, hogy minden magyar alapiskolát befejező tanuló érdeklődésének, képességeinek megfelelően **anyanyelven végezhesse középfokú tanulmányait.** Ezért az évenként felülvizsgált keretszámok megállapítása ennek figyelembevételével történjen, illetve **ez a kompetencia tartozzon a fenntartó hatáskörébe.**

Fenntartói szinten a munkaerőpiacon való érvényesülés érdekében fontos a **magyar nyelvű szakoktatás és szakképzés terén a tanulmányi szakok kínálatának szükségszerű bővítése és korszerűsítése**, a **kis létszámú intézmények összevonásával** a hatékonyabb működés feltételeinek a megteremtése, valamint **új, korszerű szakképzési centrumok létrehozása** elsősorban azokban a magyar régiókban, ahol szűk a szakmakinálat és a térség szociálisan-gazdaságilag marginalizálódott.

A tudáshoz való egyforma hozzáférés, a felzárkózás lehetőségének megteremtése, a lemorzsolódás megállítása, az európai munkaerő-piaci elvárások értelmében szükséges a törvényhozó részéről a **nappali rendszerű középiskolák szakosításának módosítása 2/3, illetve 4/5 éves tanulmányi időszakokra**. Lehetővé kell tenni, hogy a **2 éves tanulmányi időszakot felölelő középiskolába alapiskolai végzettség nélkül is bekerülhessen a 16. életévét betöltött tanuló**, itt alapszintű szakmai ismereteket szerezve teljesítheti a kötelező iskolalátogatást.

A hatékonyság alapja az intézményhálózat racionalizálása és a működés minősége, ami vonzóvá teszi a magyar nyelvű nevelő-oktató intézményeket. **Korparancs a közoktatás intézményeinek (óvoda, alapiskola, középiskola, gimnázium) közös jogi személyé transzformálása**, ami létrehozhatja az adott régió magyar szakmai, politikai, társadalmi, gazdasági szubjektumainak közösségi összefogásával azokat az **iskolaközpontokat**, melyek elősegítik a nevelő-oktató munka professzionalizálódását, az egymástól való tanulás lehetőségét, a stratégiai tervezést, a szervezeti kultúra minőségi változását, a pedagógiai innováció, iskolafejlesztés stratégiák megszületését, a hálózatok, hálózati fejlesztő programok tapasztalatainak átadását, a tanuló szervezetek kialakítását, a tehetséggondozás műhelyeinek működését. Az együttműködő iskolák a közösségépítés színterei, a személyes hozzáadott érték és produktum az iskola pedagógiai arculatát alakítja. Megoldásként kínálkozik ez egy-egy kistérségben több kislétszámú, anyagilag nehezen fenntartható alapiskola működése esetében. Célszerű mérlegelni egy hatékonyan működő minőségi **körzeti/központi iskola létrehozását**, a tanulók iskolabusszal történő utaztatását.

A tudás alapú társadalomban való aktív részvétel a szlovákiai magyar közoktatásnak soha vissza nem térő lehetőséget és kiemelt szerepet ígér, ám nagy felelősséget is ró rá stratégiája megvalósítása érdekében.

3. A magyar iskola tartalmi fejlesztése, tankönyvek, tananyag, IKT

A 21. század munkavilága használható tudást és komplex képességek elsajátítását várja el a munkaerőpiacra belépő munkavállalótól. A tudományos-kutatási eredmények ismeretében követelményként jelenik meg azok beépülése az iskola által közvetített korszerű tananyagba. Az állam felelőssége, hogy az iskola ennek a követelménynek eleget tegyen **a curriculum, a tananyagtartalom (a tananyag kiválasztása, a tananyag-elrendezés) átfogó reformjával**, ami szavatolja az oktatás minőségének emelését, bemenetként a műveltségi területek esetében (tantárgyanként) kijelöli a törzsanyagot, amelyhez kimeneti méréseket rendel, a vizsgarendszert a használható, kompetencia alapú tudás mérésére kalibrálja, biztosítja a minőségi tananyaghoz való hozzáférést, kiemelten ügyelve a nemzetiségi oktatásra.

A curriculum reformja maga után vonja egy olyan **komplex visszajelző monitorrendszer** megalkotását, amely segíti az egyes intézményeket teljesítményük beazonosítására, illetve segíti a fejlesztés irányának, támpontjainak megtervezésében.

A nevelő-oktató munka sikerének, hatékonyságának és színvonalának egyik megkérdőjelezhetetlen alapja a közoktatás minden szintjén **a tankönyvválasztás szabadsága, a tankönyvpiac liberalizálása**. Az intézményeknek kiváló minőségű, korszerű ismereteket tartalmazó tankönyvekkel, munkafüzetekkel, tanári módszertani kézikönyvekkel, szemléltető eszközökkel való ellátottsága korparancs, vonatkoztatva ezt a nemzetiségi nyelven oktató intézményekre is. Támogatjuk a szabad tankönyvpiac megjelenését, ami garantálja az ismeretszerzés szabadságát, a differenciált képességfejlesztést, feltételezi a tudásszerzés európai színvonalú hatékonyságát, garantálja a gondolkodás nyitottságát és a távlatokban, összefüggésekben való gondolkodást, az intézményi autonómia izmosodását, elősegíti a

pedagógiai programok, a módszertani kultúra gazdagodását, a pedagógusok professzionalitását, alkotóerőinek kibontakoztatását, az iskola arculatának kialakítását. A kisebbségi iskolák esetében előrehaladás, ha a magyarországi tanulási segédletekre (tankönyvek, munkafüzetek, digitális taneszközök, programok) is kiterjed a tankönyvválasztás szabadsága.

A szlovákiai magyar közoktatás igényli az oktatás törzsanyagát lefedő **digitális tudástárház** létrehozását, amely szükség esetén ki- vagy felválthatja a papír alapú ismerethordozókat.

A modern pedagógiai közgondolkodás értelmében a nevelő-oktató munka középpontjában a tanuló képességeinek fejlesztése áll. Az egy gyermek se maradjon abba gondolkodás értelmében zajlik a világban a képességek újradefiniálása. Ezért a modern kor kihívásainak megfelelően gyökerestül át kell alakítani a magyar iskolákban használatos jelenleg érvényben lévő kerettanterveket, amelyeket fel kell váltani **kompetenciaalapú programokkal**, lehetőséget teremtve az innovatív pedagógusközösségeknek azok szakmai műhelyekben való fejlesztésével.

A szlovákiai magyar iskola egyediségét, a nemzeti/regionális identitás megőrzésének, erősítésének hangsúlyos fontosságát emelik ki a **regionális és helyi értékek**, a nemzeti hagyományok megőrzése, ezek közös követelményként való beépülése a tananyagtartalmakba. Ezáltal válik az iskola a kisebbség értékei tudatos megőrzésének, gyarapításának nemzeti kultúraerősítő letéteményesévé.

4. Pedagógusképzés, pedagógus továbbképzés, szakszolgálatok intézményrendszere, szakemberei, a hazai magyar közoktatás háttérintézménye

A nevelő-oktató intézmények szakmai színvonalát meghatározza a pedagógusok személyes és professzionális felkészültségének szintje. Ennek és hatékony nevelési tevékenységüknek a fokmérője az iskola eredményei, minőségi munkája, amit a környezet, a szülők és tanulók megelégedettségének visszajelzése határoz meg.

A pedagógusok szakmai felkészültségének mércéjét a tanárképző intézmények színvonala alapozza meg. Ezen intézmények munkája akkor lesz eredményes, ha a nevelés, a didaktika, a módszertan a képzésben prioritást élvez az elméleti tárgyakkal szemben, illetve, ha az egyetem partneri viszonyt kialakítva együttműködik a gyakorlatot megvalósító iskolákkal. Bemenetként meghatározó fontossággal bír az egyetemeken tanárképző karán a **pedagógusjelöltek kiválogatása képesség- és tehetségvizsgák által**.

Mivel a felsőoktatási intézmények a közoktatás teljes vertikumába biztosítják a képzett szakembereket, fontos, hogy a munkaerőpiac követelményeit figyelembe véve, a mindennapi gyakorlat hiányaira figyelve, a közoktatás szereplőivel való együttműködés alapján olyan **műveltségi területeket/szakupációs indításokat, melyekkel belátható időn belül pótolható a szaktanárok hiánya** az alap- és középiskolákban egyaránt.

A speciális fejlesztő szakmák területén a választható szakok kínálatának bővítését a gyakorlat régóta várja és elvárja a magyar pedagógusokat képző egyetemektől.

A szakemberhiányon ezen a téren nagy mértékben enyhítené, ha a **külföldön (Magyarországon, bárhol) szerzett fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok, logopédusok, gyógytestnevelők, konduktorok oklevelének honosítása** nem ütközne akadályokba, hogy képzett szakemberként végezhesék munkájukat az adott szakterületen.

A szlovákiai magyar pedagógusképzés alapja az **anyanyelven megszerezhető szakmai tudás, beleértve az anyanyelven történő pedagógus-továbbképzés széleskörű biztosítását és a záródolgozatok megírását, megvédését is**.

A felsőoktatási intézmények tanárképző karai képzéseik tartalmának széles spektrumával a közoktatás szolgálatában kell álljanak, csakis élő szakmai kapcsolatuk közös eredményeként lehet sikeres **a pedagógushallgatók gyakorlatorientált képzése** és a nemzetiségi iskolák minőségi fejlődése.

Ennek kulcsa a **gyakorlóiskolák, a vezető tanárok státuszának** jogszabályban történő rögzítése, mely tartalmazza munkájuk megfelelő mértékű finanszírozását, rendszeres értékelését, illetve megfogalmazza a vezető tanárok szakmai felkészültségének kritériumait, megköveteli és biztosítja szakmai karrierjük fejlődési lehetőségeit.

A pedagógusképzéssel együtt szükséges a pedagógus-továbbképzés, mindkét képzési lehetőség rendszerének átalakítása, ami a rugalmasságra épít, nemzetiségi szempontból lehetővé teszi **a nonprofit szakmai szervezetek részére is a pedagógusok teljes körű anyanyelven történő továbbképzését**. Ugyanakkor helyzetbe hozza a gyakorló pedagógusokat, teret és képzési lehetőséget biztosítva szakmai karrierjük kibontakozására.

A szlovákiai magyar közoktatást, szülőket, gyermekeket, tanulókat segítő intézményekben szükséges a **pedagógiai-pszichológiai, gyógypedagógiai tanácsadóknak a nemzetiségileg vegyes területen megfelelő számú magyar nyelvű szakember alkalmazása**.

A nemzetiségi közoktatás megköveteli a magyar nyelven képző felsőoktatási intézmények mellé az **önálló állami nemzetiségi közoktatási háttérintézmény rendszerének** kialakítását, ami elemzéseket, kutatásokat végezne, a magyar oktatási intézmények részére nyújtana hiánypótló szolgáltatásokat, az irányítás, a tananyagtartalom, az órakeretek, a mérés, szaktanácsadás, tankönyvírás, az adminisztráció, a dokumentáció, a szakmai fejlesztés terén, javaslatokat tenne a magyar iskolákat érintő törvényi szabályozások, előírások, rendeletek magalkotásában, illetve véleményezné azokat.

Elvárásaink szerint a potenciális önálló állami nemzetiségi közoktatási háttérintézmény **partnerszervezetként kell tekintsen** a sok éve minőségi színvonalon működő, **nonprofit szférát erősítő Comenius Pedagógia Intézetre**.

5. Tehetséggondozás és az esélyegyenlőség megteremtése

Egy nemzet minősítését a külföldi kutatóintézetekben jegyzett tudósainak hírneve, az emberiség számára végzett hasznos alkotó munkássága határozza meg. Egy kisebbségnek nagy elismerés, ha tehetségei külföldi egyetemeket végezve, tapasztalatokkal gazdagodva hazatérnek és itthon kamatoztatják tehetségüket. Ezek a nagy tiszteletben lévő személyiségek motivációként, példaként szolgálnak a közösség tagjainak, etalonok, akikhez igazodni kell, akik életútját érdemes megfigyelni, mert ők viszik előre a világot. Ezért a közoktatás minden szintjén fontos, hogy minden gyermekben meg kell találni azt az adottságot, ami tehetségigéretként, tehetséges emberként eljuttatja őket képességeik optimális szintjére. A közoktatás irányításának és a közoktatás teljes vertikuma minden szereplőjének, szakemberének közös feladata, hogy **tehetségfejlesztő műhelyek kialakításával és működtetésével, fejlesztő programok és projektek segítségével** juttassák el a tehetséges tanulókat képességeiknek és intelligenciájuknak megfelelő legmagasabb szintjére, illetve biztosítsák a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés lehetőségét mindenki számára.

Minden ember anyanyelvén tud a leghatékonyabban, legsikeresebben kibontakozni, gondolkodni. Ezért a tehetségeket fejlesztő tevékenységeknek a hatékonyságát, az esélyegyenlőséget szolgálja **a nemzetiségi iskolák tanulói részére a tanulmányi versenyek feladatainak pontos magyar nyelvű fordítása is**.

Az ingerszegény és motiválatlan családi környezetből iskolába érkező gyermekek számára nevelési-oktatási szempontokból szükséges a **0. évfolyam adta lehetőség megteremtése**, mint az esélyegyenlőség és a méltányos bánásmód, illetve a tanulói kompetenciák fejlesztése feltételének biztosítása. A 0. évfolyammal kitolódik az alapkészségek fejlesztésének szakasza, ami esélyt teremt a sikeres iskolavégzéshez, lehetőségeket teremt a regionális szociokulturális különbségek kompenzálására.

A fogyatékossgal élő tanulók hatékony iskolai **integrációja és inklúziója megköveteli a képzett asszisztensek, iskolai gyógypedagógusok és iskolapszichológusok minél szélesebb körű alkalmazását** az oktatási intézményekben, különös tekintettel a nemzetiségi iskolákra. Szakmai segítségük növeli a fogyatékossgal élő tanulók esélyegyenlőségét, megteremti fejlődésük társadalmi beilleszkedésének személyi és intézményi feltételeit.

A magyar tanítási nyelvű nevelési-oktatási intézményekben az adottsággal rendelkező tehetségigérettek számára a társadalmi esélyegyenlőség biztosításának szakmai feltétele a tehetségazonosítással kezdődően a fejlesztésig megvalósuló **tehetséggondozás lehetőségének megteremtése a közoktatás irányítói, szereplői részéről**. A szlovákiai magyar nemzeti közösség fejlődése érdekében a magyar iskola mindenkori feladata. a vezető értelmiségi réteg kinevelése, alkotó erői kibontakozása feltételeinek biztosítása, jövőbeni útjának segítése.

6. Szlovák nyelv oktatása a magyar iskolákban

A nemzeti kisebbség közoktatási rendszerének meghatározó alapja az anyanyelven történő ismeretek elsajátításának alkotmányos biztosítása.

A többségi nemzet nyelvének hatékony kommunikációra, eredményes ismeretszerzésre, a kultúrák kölcsönös megismerésére, a közös, egymást gazdagító projektekből való egyenrangú részvételre, együttműködésre alkalmas szintű elsajátítása a nemzeti kisebbség minden tagja szülőföldjén való érvényesülésének, versenyképességének, nyitottságának egyik kulcsa.

A magyar ajkú tanulóknak a szlovák nyelv elsajátítása azért okoz nehézséget, mert a magyar nyelv és a szlovák nyelv nagyon eltérő egyedi sajátosságokkal rendelkező nyelv. Ezért **a szlovák nyelvet a nemzetiségi iskolákban nem az anyanyelv, hanem az idegen nyelvek kommunikatív elvét hangsúlyozó módszertan szerint szükséges tanítani**, hogy a magyar nemzetiségű tanulók sikeres állampolgárai legyenek hazájuknak.

Lényeges eleme ennek a módszertannak a kimunkálásában a gyakorlatot segítő szakmai **együttműködés a szlovák nyelv szakos pedagógusok képzésében a Selye János Egyetemen, a pozsonyi Komenský Egyetemen és a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen**.

Az **együttműködés** egyik tartalmi meghatározója a **magyar tanítási nyelvű alap- és középiskolák szlovák nyelvi tankönyvkínálatának bővítésében, illetve a hatékony, gyakorlatorientált – kiscsoportos formában, élményszerűen történő - nyelvtanulásban** fogalmazható meg. A regionális nyelvi környezet különböző szintjeit tudatosítva a nyelvkönyvek kimeneti követelményrendszerének differenciált meghatározása is a hatékony együttgondolkodás eredménye lehet.

Az együttműködés további területe a **szlovák nyelv, mint tantárgy tankönyvei kommunikációra épülő nyelvkönyvekként** való megalkotásának szakmai segítése, figyelembe véve a kommunikatív nyelvoktatás eredményeit, hatékony módszereit. A szlovák nyelv a magyar tanulók részére módszertanilag idegen nyelv. Az együttműködés a szlovák nyelv, mint második nyelv módszertanának közös kidolgozására is irányulhatna, ami a kommunikációra alapozott nyelvoktatás módszertana szerint sikeresebbé teheti annak

elsajátítását. Ezen szakmai anyagok közös kidolgozása a nemzetiségi iskolák történetében évszázados problémát oldana meg.

Az egyetemekkel való együttműködés keretét kellene képezni a **szlovák szakos tanárok hatékony és színvonalas pedagógus-továbbképzési rendszere kidolgozásának és rendszerszintű gyakorlati működésének is.**

7. Finanszírozás, emberi erőforrás gazdálkodás

Az oktatás a társadalmi alrendszerek fontos része, a humántőke fejlesztése hasznos beruházás, mert a kiművelt emberfők határozzák meg az adott társadalom jövőjét. Az állami költségvetésnek erre az alrendszerre irányozott támogatása nem csak a rendszernek a társadalom művelődésére vonatkozó kiemelt fontosságát határozza meg, hanem azt is, milyen megbecsülésnek örvend a társadalom részéről az oktatás.

Eurostat 2018-as források szerint Európa országaiban a közoktatás GDP arányos finanszírozása 2015-ben átlagban 4,9 % volt. Csehország, Írország, Magyarország, Szlovákia és Olaszország körülbelül a GDP-jük 3–4 százalékát fordította oktatási közkiadásokra, míg az északi országok, mint például Finnország vagy Norvégia, körülbelül 6 százalékát, Lengyelország esetében ez 5,2%. Ezek az arányok is jelzik az oktatás megbecsültségének mutatóit.

Az oktatás finanszírozása állami feladat, átruházott kompetenciaként a támogatás a megyei és a helyi önkormányzati szerveken keresztül jut el az intézményekbe. Az iskolák versenyképességének megőrzése érdekében szükséges a beavatkozás **regionális oktatás finanszírozásának átértékelésében. A nemzetiségi oktatás finanszírozására megállapított szorzó nem tükrözi a valós különbségeket, ezért elvárt és reális a fejkvóta emelése,** amely igazodik a nemzetiségi iskolák valós és speciális igényeihez.

Az oktatás finanszírozásának aránya a V4-ek közül Szlovákiában a legalacsonyabb. A **nemzetiségi oktatás számára sem megfelelő a jelenlegi rendszer, reálisabb lenne a pozitív diszkrimináció elvén alapuló kombinált finanszírozás.**

A fenntartói és intézményvezetői jogkörök jogszabályokban történő definiálásával törvényileg fontos megerősíteni **az iskolaigazgatók, intézményvezetők döntési szerepét a helyi önrendelkező iskola sikeres működése érdekében.**

Elvárható, **hogy az oktatásban a jövőben is megmaradjon a pedagógusok kellő mértékű szakmai, módszertani autonómiája és megfelelő jogi védelme.**

A közoktatásban, leginkább az alapiskolában a tanulók kompetenciáinak fejlesztése érdekében szakmailag indokolt lenne a **fejlesztő pedagógus és szociálpedagógus státusz bevezetése,** ami a tanulók képességeinek fejlesztését, eredményeit tekintve intézményi költséghatékonyságot feltételez.

Az óvodai nevelés hároméves kortól való bevezetése nemzetgazdasági és társadalmi érdek. Ehhez kötődően szükséges a **dajka munkakör** realizálása az óvoda intézményében.

Szükségesnek tartjuk a **tanulók ingyenes közétkeztetésének újbóli bevezetését** a tanulók szociális helyzetének ismeretében.

Epilógus: Kiváló iskola – professzionális pedagógus

A közoktatás minőségi megújulását a **célorientált pedagógia helyett a szakmailag megalapozott kompetencia alapú konstruktív pedagógia** biztosítja. Ennek a pedagógiának elve, hogy **a tanuló nem tárgya, hanem alanya a nevelő-oktató munkának. A lényeg, hogy minden gyermek számít.** A nevelő professzionális pedagógus, aki szakmai, módszertani tudásával, emberi hozzáállásával, fejlesztő tevékenysége által tanítványait adottságaik, képességeik legmagasabb szintjére juttatja el. A fejlesztés alapja a kritériumorientált pedagógia.

Összegzésül: **az iskola minősége függ a benne tanító pedagógusok munkájának minőségétől, professzionalitásától.** Ezért sürgős társadalmi elvárásként merül fel a pedagógusképzés megreformálása, aminek alapja a pedagógusok személyes és szakmai kompetenciáinak fejlesztése. **Az eredményes munkavégzéshez szükséges a képességek/tudás újradefiniálása, a pedagógus-kompetencia keretrendszerek ismerete, a kezdeményezés, a tapasztalatok kölcsönös kicserélése, a naprakész informáltság, a módszertani kultúra gazdagítása.**

A jövő elvárásainak megfelelni akaró iskola csakis a szakmaiság, az elszámoltathatóság, az innováció és a képességek fejlesztésére építve szervezheti mindennapjait. Stratégiai tervezés, egymástól tanulás, innováció, digitális technológia elsajátítása, professzionalizálódás – ezek a jövőt alakító célok és feladatok.

Az intézményvezető feladata az oktatási innováció, mint az eredményesség javításának egyik legfontosabb támogatása, a tudás másokkal történő megosztása a tanuló hálózatokon belül.

A minőségi előrehaladást a sikeres oktatási rendszerektől, az egymástól való tanulás segíti. Motorja a motiváció, az önfejlesztésen alapuló egyéni és kollektív tanulás.

A 2020-as nyári együttgondolkodás alapján készült vázlatot formába öntötte: Ádám Zita